

Er referens
KN 2024/01391

Vår handläggare
Johan Söderström

Remissvar gällande promemorian Snabbare processer enligt miljöbalken för att stärka det militära försvaret

Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) har – från de utgångspunkter myndigheten har att beakta – följande synpunkter på remitterad promemoria.

Sammanfattning av FOI:s synpunkter

FOI ställer sig i huvudsak positiv till promemorians förslag. FOI har dock följande ytterligare kommentarer.

FOI bedriver på uppdrag av Försvarmakten (FM), Försvarets materielverk (FMV) samt Fortifikationsverket (FortV) försvarsrelaterade tillståndspliktiga verksamheter enligt miljöbalken. Enligt FOI:s mening finns därför goda skäl att även inkludera FOI till de myndigheter som bör omfattas av promemorians föreslagna undantag. FOI ser vidare en temporär lösning på intressekonflikten mellan miljöpolitiska mål och behovet av förstärkt säkerhet i en försämrad säkerhetspolitisk utveckling som otillfredsställande utifrån både nuvarande och kommande säkerhetspolitiska utmaningar. Utveckling av infrastruktur och andra förutsättningsskapande åtgärder i totalförsvaret bör präglas av långsiktighet, stabilitet och förutsägbarhet. FOI anser därför att en utredning kring de långsiktiga förutsättningarna för miljötillstånd utifrån det militära försvarets behov snarast bör tillsättas. Denna utredning bör även utreda de behov av eventuellt förändrade krav vid tillståndsprövning enligt miljöbalken som Sveriges NATO-medlemskap kan innebära.

Undantagets omfattning

FOI uppfattar promemorians föreslagna undantag som att de syftar till att avse det militära försvaret. Utifrån denna utgångspunkt finner FOI det olyckligt att förslagen endast omfattar de delar av det militära försvaret som innefattas i FM:s, FMV:s samt

FortV:s verksamheter. Detta då verksamhet i övriga myndigheter inom totalförsvaret ofta sker på uppdrag av någon av de tre myndigheterna som omfattas av promemorians föreslagna undantag. FOI har stor inverkan på det militära försvarets förmågeuppbyggnad, men omfattas inte av promemorians förslag. FOI ansvarar vidare för, och bedriver verksamhet på såväl skjutfält som hantering och lagring av kemiska produkter på uppdrag av de tre ovan nämnda myndigheterna. Utifrån denna utgångspunkt, samt FOI övergripande roll inom totalförsvaret., saknas det enligt FOI:s mening skäl att inte inkludera FOI bland de myndigheter som omfattas av promemorians föreslagna undantag.

Behov av en långsiktig översyn av lagstiftningen kring miljötillstånd

Det är FOI:s uppfattning att de föreslagna åtgärderna endast är riktade för att på kort sikt möjliggöra en snabb ökning av den militära förmågan. Enligt FOI:s mening är denna situation otillfredsställande utifrån totalförsvarets behov av långsiktig, stabil och förutsägbar planering. Det finns därför anledning att utreda miljötillståndens utformning inom försvarssektorn på lång sikt.. En sådan utredning bör bland annat infatta de två perspektiven som beskrivs nedan.

För det första utgår nuvarande diskurs ifrån att det säkerhetspolitiska läget har försämrats och miljötillståndens omfattning därmed måste öka i takt med att behovet av att både öva och genomföra skarp verksamhet har ökat. Miljötillstandsprocessen är en dock en lång och komplex process där allmänna såväl som enskilda intressen ska vägas mot varandra. Frågan kan därmed ställas om det är det möjligt och om det är önskvärt att tillståndskraven ökar eller minskar beroende på den säkerhetspolitiska utvecklingen, detta då en sådan utveckling kan vara föremål för snabba förändringar. En utredning av totalförsvaret eventuella behov av andra tillståndskrav bör därför undersöka hur förutsättningarna kan bli mer stabila. Exempelvis kan frågan ställas om tillstånden ska sökas utifrån den nuvarande och beslutade storleken på organisation eller om tillståndsvillkoren ska ta höjd för en större organisation om riksdagen skulle besluta att snabbt öka den militära förmågan ytterligare. Möjligheten, samt lämpligheten att utnyttja eventuella undantagsmöjligheter, eller lägre ställda krav enligt överordnad EU-rätt bör vidare undersökas inom ramarna för en sådan utredning.

För det andra bör det utredas hur Sveriges inträde i NATO-medlemskapet påverkar ett eventuellt behov av ett flexiblere miljötillstånd. I en situation där NATO-allierade länder flyttar fram militära förband till Sverige i avskräckningssyfte innan höjd beredskap eller snabbt ökade förbandsmassor under krig, riskerar nuvarande tillstånden att snabbt bli begränsande. Rimligtvis bör försvarsintresset väga betydligt tyngre vid uppbyggnaden inför eller under krig jämfört med de fredstida

förhållandena. Nuvarande miljölagstiftning gör dock i princip ingen skillnad på krigs- eller fredstillstånd. Vid höjd beredskap finns sannolikt möjligheterna att snabbt ändra lagstiftningen om det skulle krävas. Men det skulle i så fall innebära att en snabb och temporär lösning liknanden den nuvarande situationen behöver tas fram när problemen redan uppstått. Det önskade läget bör vara ett det redan finns förberedd lagstiftning för hur situationen ska hanteras. Det är dock viktigt att skilja på att NATO-förband i fredstid kommer till Sverige för att öva och när förband kommer till Sverige i uppbyggnad för eller under krig. Hur övningar med NATO ska kunna genomföras inom ramen för miljötillstånden är en fråga som bör undersökas inom ramen för det som beskrivits ovan.

Detta remissvar har beslutats av generaldirektör Jens Mattsson efter föredragning av beredskapsdirektören. I den slutliga handläggningen har även juristen Torkel Blomqvist och särskilde rådgivaren Mikael Wiklund deltagit.

Jens Mattsson

Johan Söderström

Sändlista:

kn.remissvar@regeringskansliet.se

alexandra.venander@regeringskansliet.se

jonathan.andersson@regeringskansliet.se

Internt FOI
Registrator
GD-sekreterare
Särskilde rådgivare
Chefsjurist